

מנחה בפסוק ובתבערה ובמסה ובקברות התאוה היינו שהתאוה לדברים גבוהים ורמים במופלא מהם, וחרי הם שני הפכים, כי בלתי אפשר שהמתאוה לתאוות רעות יתאוה לדברים אלקיים. אך הפירוש עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה שלדברים הגבוהים מאד אי אפשר לשום נכרא לזכות בהם אלא ע"י סוד מרע, כי לעומת שהאדם סר מהפחיתות בא לעומתו למעלות רמות, כענין שבזוה"ק שע"י ויברח משה מפני פרעה זכה שיתקיים בו וישב על הבאר שפירושו באר מים חיים הידוע שהיא התורה. כן נמי הי' שישראל התאוה למעלות רמות שידעו שאי אפשר להגיע להם אלא ע"י סוד מרע, והרי הם היו נעדרי התאוה ולא היתה להם רבותא להיות סוד מרע, ושוב אין להם במה לזכות, ע"כ התאוה שתהי' להם תאוה למען יסורו ממנה ויבואו לעומתה למעלה הרמה שביקשו. קיצור הדברים שהמן הי' מאכל גקי בלי פסולת, ולא הוליד בנפש אלא תכונות טובות לבד, ואולי זה נמי הענין שלא הוצרכו לנקביהם מפני שהי' בלי פסולת:

והנה ידוע שעולם שנה נפש הם בסגנון אחד וכמו שהמן בעולם הוא בריאה בלי פסולת, כן נמי היא שבת בשנה, שהיא זמן נעדר הפסולת, ומשרע"ה בנפש, וכמ"ש במשרע"ה ותרוא אותו כי טוב הוא, ופירושו בו שהוא טוב לבד בלי תערובת רע, וכן בשבת כתיב מזמור שיר ליום השבת טוב לתודות לה', שפירושו נמי שהוא זמן שאין בו תערובת רע אלא טוב לבד, וכל שלשה אלה, מן ושבת ומשה, הם היפוך מעץ הדטור"ר, שהכניס טבע של תערובת טור"ר בכל הנבראים, הן בעולם, הן בשנה שהוא הזמן, הן בנפשות, ולפי האמור יובן מה שבשבת נאמרה פרשת המן כאילו שבת היא הגורמת להמן שיהי' בזה העולם, אך לפי"ז הי' צריך להיות המן רק בשבת, שאין משתמשין באילן שבזוה"ק שהוא עץ הדטור"ר, ולא בימי החול עת שליטת עץ הדטור"ר, ע"ז אמרו מן בזכות משה, שבאמצעות משה זכו ישראל להיות בימי החול נוטלין הארה משבת, והי' להם המאכל אף לימי החול, ולפי האמור הי' בדין שאוכלי

חמשה עשר בשבט

יש להתבונן בענין יום ט"ו שבט שאין אומרים בו תחנון, הלוא מה שהוא ר"ה לאילן הוא דבר טבעי שיצאו רוב גשמי השנה ועלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטין מעתה, ומה ענין שלא יאמר בו תחנון, אחר שאין בו קדושה ולא מצוה ולא נעשה בו גס ולא ענין מעניני ישראל, והרי חמשה עשר באב אמרו ז"ל בש"ס (שלהי תענית) איזה טעמים שהיו בו ענינים נוגעים לישראל, אבל ט"ו בשבט מה רבותא דידי', ונראה דהנה כתיב (ישעי' נ"ה) כי כאשר ירד הגשם והשגל מן השמים ושמה לא ישוב כי אם הרהר את הארץ והולידה והצמיחה וגו' כן הי' דברי אשר יצא מפי וגו', הנה המשיל

וכו', הרי שהיו ישראל צדיקים גמורים בר"ה ופסקו עליהם גשמים מרובין לסוף חזרו בהם לפחות מהם א"א שכבר נגזרה גזירה אלא הקב"ה מורידן שלא בזמן על הארץ שאינה צריכה להן, כן נמי הוא בענין הארה אלקית בלב האדם שהיא כדמיון הגשמים, ובר"ה פוסקין לכל איש כמה הארה אלקית תינתן בו, שייך נמי אם חזר בו להוסיף או לפחות אי אפשר אלא אי זכה ניתנות לו ההארות בזמן שצריכות לו בעת תורה ותפלה או בעת שהוא נצרך לשמירה שלא יפול לחומריות, ולהיפוך ח"ו הוא להיפוך שניתנות בו במקום שאינן צריכות לו ובעת בלביל וטירוד הדעת שהולכות לאיבוד:

והנה כמו הגשמים הגשמיים מתגלות פעולתם באילנות אחר שליש השנה שעלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטים מעתה, כן נמי מראש השנה ואילך לצדיקים שנכתבים ונחתמין לאלתר לחיים, או מיתה"כ ויום ראשון של סוכות ואילך שהוא חסד שבחסד, שמתקרבים גם הבלתי ראויים מצד הדין, נכנסות באדם יום אחר יום הארה אלקית והתעוררות כנ"ל, והאיש שאיננו שוטה המאבד מה שנותנין לו מתוספים בו חיות ורגש הנפש, וכשהגיע שליש השנה כבר נשלמה בחי' הלב שבאדם כבמדרש (פ' שמות) שהלב ניתן בשליש העליון שבאדם, והיא כדמיון השרף שעלה באילנות שהפירות חונטין מעתה, כן באדם כתיב (משלי י"ז) למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אינו, אך כאשר עבר שליש השנה ונשלמה בו בחי' הלב, מתחיל זמן יותר בהיר לתורה ועבודה אחר שעברו ירחין דעשו ומכינים עצמם לארבע הפרשיות שבאדר ופורים וניסן ופסח וספירה ושבועות, שהימים מתעלין והולכים יום אחר יום, והם ימי עבודה בתורה ומצוות באופן יותר נעלה מכל השנה בחיות ורגש והתעוררות הלב, ובכן כמו שהוא ר"ה לאילן המחבר כנ"ל, כן הוא באדם הדומה לאילן שאז מתחילה תקופה חדשה בהתפעלות הלב יותר ויותר מאשר עד כה, ואף לאנשים שמיעטו בעבודה עד הנה ואינם מרגישים מ"מ ההארה אלקית בודאי עשתה את שלה

הנביא דבר ה' לגשמים המצמיחים, ונראה דענין האילן הוא המחבר את הפרי לארץ, והוא ממוצע בין הארץ לפרי, ויש בו כח המחבר, ונראה שרמז יש בגימטריא שלו אילן גימטריא צ"א כמספר שני השמות הוי' ואד', אשר שמים וארץ מתיחסים אליהם, והוא חיבור שמים וארץ, ומן מהותו של האילן בגשמיות נלמוד על רוחניותו, וע"כ נמשל בו האדם כדכתיב (דברים כ') כי האדם עץ השדה, כי צורת האדם הוא לחבר העליונים והתחתונים, באשר יש בו נשמה מהעליונים וגוף נושא הנשמה מהתחתונים, ואמרו ז"ל (סוטה מ"ו) בטעם עגלה ערופה מפני שלא הניחו לו לעשות פירות מאי פירות מצוות, כי המצוות הן בהתדמות פרי הגדל באילן שיש בפרי כח רוחני המזין ומחי' את האדם, כידוע פירוש האריז"ל בפסוק (דברים ח') כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם, היינו מוצא פי ה' שיש בלחם, וגוף הפרי הוא נושא לרוחניות שבו, כן המצוות הן רמ"ח אברים דמלכא וגוף המצוה היא נושא לרוחניות שבמצוה, ואדם העושה את המצוה באשר יש בו כח המחבר עליונים ותחתונים, ע"כ נמצא, כח במעשה המצוות שהוא עושה חיבור וצירוף עליונים ותחתונים, מעשה המצוה מהתחתונים והרוחניות שבו מהעליונים, דומה לאילן שיש בו כח המחבר ומוציא פרי שיש בו חיבור כנ"ל, ואף שנמצא פרי הארץ שיש בהם רוחניות ומוצא פי ה', ומ"מ אינו נעשה ע"י אמצעי, וכמו שנמצא גם במקומות הארץ מקום המקדש שהי' מעולם המחבר עליונים ותחתונים כבמדרש אף בלי אמצעות האדם, אלא שהקדושה שבמצוות היא באמצעות האדם, והנה כמו גשמים המצמיחים את הפירות כן הארה אלקית שניתנת בלב אנשים היא המעוררת את האדם שיעשה פירותיו, וזהו שדימה דבר ה' ע"י הנביא נמי לגשם ושלג, ובכן כמו שאמרו ז"ל (בפ"ק דר"ה י"ז) בענין גשמים הרי שהיו ישראל רשעים גמורים בר"ה ופסקו להם גשמים מועטים לסוף חזרו בהם להוסיף עליהם אי אפשר שכבר נגזרה גזירה אלא הקב"ה מורידן בזמן

ודרך אחד לאיתם אשר בקצה המדבר, וא"כ הא שפרעה הי' מלוה אותם בודאי אינו סמוך לדרך העקומה שהתחילה מסוכות, ולמה נסמך הא דפרעה מלוה אותם שהי' תיכף בנסעם מרעמסס להא דולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים שהי' מסוכות ואילך.

ונראה לפרש עפ"י דברי רש"י (פ' יתרו) בפסוק אשר הציל את העם מתחת יד מצרים מדינה קשה ומיד פרעה מלך קשה, ופירשנו שהמלך בערך העם כראש בערך הגוף, ומעלת הראש שהוא בשכל ותחבולה, ומעלת הגוף שיש לו החזק, והגלות היתה כפולה, שבאו עליהם בתחבולה ושכל, כמ"ש ויאמר אל עמו וגו' הבה נתחכמה לו, ואמרו ז"ל (שמ"ר פ' א') שתלו מלבן בצוארו של פרעה ומי הוא שראה את פרעה עובד ולא הי' עובד ג"כ בכל כחו, ואח"כ העמיד עליהם נוגשים וכפי מסת שעשו ביום הראשון היו נוגשים אותם לעשות בכל יום, והיו מתחכמים עליהם לחדש עליהם גזירות, עד שבלתי אפשר הי' להם להשתמט מהם, ועשו תחבולות לדכא לארץ חיתם, וההתחכמות והתחבולה מתיחסת לפרעה כמ"ש ויאמר אל עמו וגו', וגם שעבדו בהם בחזק יד, כמ"ש ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך, וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו', וזה מתיחס למצרים כמ"ש ויעבידו מצרים, וכמו בגשמיות כן נמי ברוחניות היתה הגלות כפולה כאמרם ז"ל (רש"י ר"פ ויחי) נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד, עיניהם הם עיני השכל, ולבם הוא התשוקה שבלב, השכת עיני השכל מתיחסת לפרעה שהוא הראש והשכל של מצרים, וממנו ע"ז וכישוף, ומשך את ישראל לע"ז שהיא טעות בשכל, וסתימת הלב מתיחסת למצרים שבשר חמורים בשרם וגו', וכל התשוקה שלהם היתה לתאוות מטונפות, ומשכו נמי את לב ישראל לתשוקות כאלה, והשעבוד הגשמי והשעבוד הרוחני היו בתכסיס אחד כפול בראש וגוף, במוח ולב: וטעם היות הגלות כפולה הוא, דידוע דנשמות ישראל היו מגולגלין בדור המבול ודור הפלגה, דור המבול הי' חטא התאוה הנטועה בלב, ודור הפלגה הי' חטא

בהעלם עכ"פ וניתנת בו בחי' לב, ואם עוד יתישב בדעתו עוד ימצא בעצמו את בחי' הלב והרגש יותר מאשר עד הנה:

ולפי האמור תובן מחלוקת ב"ש וב"ה ששניהם לדבר אחד מתכוונין והאילן הגשמי הוא דוגמא לאדם ושניהם מודים שמחשבים שלישי השנה שתיגמר בחי' הלב הניתנת משני שלישי האדם ולמעלה, אך ב"ש מדברים לפי מדתם מדת הדין וצדיקים הזוכים בדין נכתבים ונחתמין בר"ה לאלתר לחיים, ונפסקו להם גשמים רוחניים כנ"ל, ונשלם שלישי השנה באחד בשבט שנשלמה בחי' הלב, ולעומת האדם נמשך טבע האילן שהוא דוגמתו, וב"ה שמדתם חסד מחשבים מט"ו תשרי יום ראשון של סוכות חסד שבחסד, שמשם ואילך מתחילין לחשוב שלישי השנה כאמרם ז"ל (ויק"ר פ' ל') מה דאזל אזל מן הכא נחל חושבנא, ואחריהם נמשך טבע האילן, ע"כ יגמר שלישי השנה שהוא גמר בחי' הלב בט"ו בשבט:

ולפי האמור יובן היטב ענין ט"ו בשבט שאין אימרים בו תחנון, שהוא באמת זמן שמחה לישראל הרוצין לעבוד את ה' בבחי' לב ולא בקרירות רוח ומצות אנשים מלומדה:

שנת תרע"ה

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם וגו', ויש לדקדק למה הזכיר בכאן פרעה כלל ולא נכתב בקיצור ויהי בצאת העם ממצרים, ובמדרש (פ' כ') וכי פרעה שלחם, בלעם אמר אל מוציאם ממצרים, אלא מלמד שהי' פרעה מלוה אותם, ומ"מ עדיין אינו מובן מה ענינו לכאן ולא נכתב בפרשת בא ויסעו מרעמסס סוכותה וגו' ופרעה הולך עמם לשלחם, ועוד מצד הסברא פרעה לא ליוה אותם בדרך מרעמסס לסוכות שהרי סוכות היתה ק"ך מיל רחוקה ממצרים, והא דהסב את העם דרך ים סוף נראה שזה התחיל מסוכות ואילך כמ"ש ויסעו מסוכות ויחנו באיתם אשר בקצה המדבר, משמע שעד סוכות לא הי' דרך המדבר, באופן שנראה שסוכות היתה על פרשת הדרכים דרך אחד לארץ פלשתים,